

Városi könyvtárak az ezredfordulón

Érd várossá avatásának negyedszázados, a helyi könyvtár alapításának fél évszázados évfordulóján kétnapos konferenciát rendezett a Pest megyei város Csuka Zoltánról elnevezett könyvtára és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének megyei szervezete. A szeptember 22–23-i tanácskozás a *Városi könyvtárak az ezredfordulón* címet viselte, jelezvén, hogy a múlttól való illő megemlékezés mellett a hangsúlyt a jövő lehetséges víziójára, még inkább a jövőformálás szándékára helyezték a rendezők és persze a fölkért előadók.

A nagy ívű nyitó előadást tartó *Papp István* éppen múlt és jövő dimenziójában beszélt a városi könyvtárról „mint olyanról”, attól kezdve, hogy miféle földrajzi, demográfiai és kulturális föltételek voltak szükségesek a középkor hajnalán a városok kialakulásához, egészen addig, milyen lehet, milyen lesz ötven év múlva a hazai városi közkönyvtár. Nézete szerint a jövő könyvtára miben sem fog emlékeztetni a mai bibliotékára; vélhetően kevesebb lesz az olvasó és sokkal több lesz az információért folyamodó „használó”; a könyvtár nem passziókat kielégítő, a szabadidő eltöltését szolgáló intézmény lesz, hanem információs létszükségleteket kielégítő szolgáltató hely. Ebből következően elmosódnak majd a határok a különféle könyvtártípusok között, hiszen valamennyinek egyszerre lesz közművelődési, oktatási, tudományos és közhasznú információs funkciója.

Nagy Attila olvasáskutató a társadalomkép, a könyvtároskép, valamint a közeli és mind sürgetőbb tennivalók hármasságában mérte föl a közkönyvtárak mai helyzetét és jövőbeli lehetőségeit. Mivel a városi könyvtár a polgárosodásnak köszönheti létét, társadalmi szempontból értelemszerű, hogy jövője is az ún. művelt középosztályéval van összekötve. A könyvtáros énképéről szólva önkritikusan említette, hogy a szakmának szembe kell néznie a rideg adattal, hogy hazánk felnőtt lakosságának mindössze 12 százaléka könyvtárlátogató, a túlnyomó többséget, 88 százalékot a könyvtárosság nem tudta megszólítani. Végül a jövő veszélyeiről és esélyeiről szólva fölvetette azt a manapság is gyötrő dilemmát, hogy ugyanis mi a könyvtáros teendője: pusztán olvasói igényeket, netán divatokat szolgáljon-e ki, avagy próbáljon meg bizonyos kulturális eszményeket népszerűsíteni. Már napjainkban égető a kérdés, miszerint a könyvtáros hogyan dönt helyesen a tömegkultúra és az elitkultúra terjesztésének dilemmájában – a vitatható színvonalú érdeklődésnek feleljen meg, vagy netán töltsön be kulturális missziót.

Biczák Péter, a Pest Megyei Könyvtár igazgatója a statisztika számoszlopainak, táblázatainak fölvonultatásával érzékeltette a megye városi könyvtárainak nehéz helyzetét. Az adatok világosan kirajzolják azt a folyamatot, hogy a Budapestről a Pest megyei agglomerációba kiköltözők tömegeit kell a megye 36 városi könyvtárának kiszolgáltatnia, miközben a gyorsan szaporodó számú városok között óriási

siak a különbségek, hiszen egészen más a településszerkezete és kulturális igénye az 1700 lakosú Visegrádnak és a csaknem hatvanezres Érdeknek. Mások a könyvtárral szemben támasztott igények egy főváros közeli „alóvárosban” és mások az évszázados múltú településeken.

Mándli Gyula, a váci Katona Lajos Városi Könyvtár igazgatója a megyei könyvtárak helyismereti munkájáról számolt be, ugyancsak „látványos” módon, az utóbbi esztendő legfontosabb helyismereti kiadványainak bemutatásával és rövid ismertetésével.

A délutáni programban – a múlt és a jövődőrésztvése után – két, nagyon is a jelen kérdéscivel foglalkozó, módszertani szempontból is sokatmondó előadás hangzott el: a következőkben adjuk közre *Nida Judit* érde zeneigyűjtemény-vezető és *Némedi Tivadarné* ceglédi gyermekkönyvtáros előadását. (MLM)

Zene és kép: audiovizuális dokumentumok a városi könyvtárakban

Szeretettel köszöntök minden kedves résztvevőt rendezvényünkön. Én kaptam azt a megtisztelő feladatot, hogy összefoglaljam a Pest megyei zenei részlegek helyzetét, és bemutassam, hogyan működik ez az egység nálunk.

A Pest megyei zenei könyvtárak

Fogalom

Mikor elkezdtem foglalkozni az előadás összeállításával, meg akartam fogalmazni, mit is értünk a „zenei könyvtár, részleg” kifejezésen. Itt adódott az első probléma, ugyanis, mint az a visszakapott kérdőívekből kiderült, a fogalmat sokan sokféleképpen értelmezzük.

A Horváth Tibor és Papp István által szerkesztett *Könyvtárosok kézikönyve* azt mondja, hogy a könyvtári különgyűjtemény – nagyon leegyszerűsítve – olyan könyvtári szervezeti egység, amely a dokumentumok formai sajátosságai, tematikai rokonsága vagy a használói igények alapján a törzsszállománytól elkülönül. Két fő szempont alapján szervezhető: az első a dokumentum tágan értelmezett formai sajátosságait, a második a tartalmi sajátosságait, az információt veszi figyelembe.

Ezekhez kapcsolódnak a használói igények. A valóságban teljesen sterilen egyik szempont sem érvényesül, így számos egyedi tulajdonságú különgyűjtemény jöhet létre.

Elvileg minden dokumentumfajtából szervezhető különgyűjtemény. Formai sajátosságok alapján az egyik leggyakoribb típus az audiovizuális dokumentumok

csoportja. Ezen dokumentumokon azokat az információhordozókat értjük, amelyeknek használatához valamilyen technikai berendezés szükséges – tehát ide tartoznak a mikroformátumú dokumentumok, a videokazetták, DVD-filmek, az álló- és mozgófilmek, valamint a különféle hangfelvételek. Ez tehát a formai oldal.

Ha tematikus oldalról vizsgáljuk a különgyűjteményeket, láthatjuk, hogy egyik fajtájuk a zenei gyűjtemény. Elmondható viszont, hogy a közkönyvtárak zenei gyűjteményei a zenei dokumentumoknak többnyire csak egy részét gyűjtik, hiszen ilyen típusú információ sokféle hordozón található, így a tárgyalt különgyűjtemény állományába elméletileg a zene minden megjelenési formája beletartozna. Az általános gyűjtőkörű közkönyvtárak zenei gyűjteményei azonban rendszerint csak a hangfelvételeket és a nyomtatott szakirodalmat gyűjtik és szolgáltatják, tehát a zeneinek mondott gyűjtemények – az alapértelmezést szigorúan véve – csonkák. Bizonyos vonatkozásban azonban többet nyújtanak a zenénél, mert a részleg a valóságban sokszor inkább hangtár, ahol a zenei hangfelvételek mellett a prózaiak is megtalálhatóak.

Tehát az elméletileg tematikus különgyűjtemény így dokumentumtípus szerint kialakított audiovizuális gyűjtemény lesz, ahol nem a tartalom, hanem a technika válik szervező elvvé.

E szerint a logika szerint az „audiovizuális dokumentumok tára” kifejezés pontosabb lenne az eddig használt „zenei könyvtárak, gyűjtemények vagy részleg” helyett. Ha a következőkben az egyszerűség kedvéért az általánosan megszokott „zenci” megnevezést használom, kérem, a fenti módon értelmezzék.

Általános problémák

Az audiovizuális dokumentumok tára több szempontból problémás állományrész.

Amint szóba kerül, azonnal felmerül a szerzői jog kérdése – kölcsönözhetünk-e vagy nem, mit és hogyan? Szedhetünk-e kölcsönzési díjat vagy nem? Ha átmásolom a bakelitlemezt (más szóval LP-t) CD-re – hiszen szinte csak így használható manapság –, azt kölcsönözhetem-e? Mikor állománymegőrzés és mikor haszonszerzés a másolás? Mi a helyzet, ha magánszemélynek másolok és mi, ha például egy iskolai rendezvényre?

Nagy különbség a könyvek kezelésétől, hogy az audiovizuális dokumentumok általában sűrűbben forognak, vagyis másfajta határidőket, kölcsönzési rendszert igényelnek. Szerencsére ez egyáltalán nem megoldhatatlan probléma, akár a hagyományos úton, akár számítógépes rendszerrel dolgozunk.

Dokumentumaink helyben használata is más, mint a megszokott olvasótermi, hiszen technikai eszközök szükségesek hozzá, ezeket ismerni, kezelni, karbantartani kell, s úgy működtetni, hogy egyszerre több olvasó is élvezhesse szolgáltatásunkat. Ebből következően vagy a könyvtárosnak kell technikussá is válnia, vagy külön alkalmaznunk kell lakit.

Fokozott gondot jelent az állomány megőrzése. Fizikai állapotukban igen sérülékenyek ezek a hordozók: aki kölcsönöz CD-ket, tudja, milyen leleménycek az olvasók. Állandó ellenőrzést igényelne a kölcsönzéskor visszahozott anyag állapota, de ez nem valósítható meg tökéletesen. Súlyos gondot jelentenek a lopások, tehát a dokumentumaink szabadpolcon való elhelyezése kockázatos, az állomány leépüléséhez vezethet.

Mint a közművelődési könyvtárak minden részében, a tárgyalt területen is általában a pénz, pontosabban annak hiánya jelenti a leg súlyosabb problémát.

Helyzetkép

A könyvtárakban sok esethen különbözően értelmezik a zenei könyvtár fogalmát, ebből következően más és más összetételű anyagot tartalmaznak az audiovizuális tárák, főképpen formai szempontból. Így az általam felvázolt helyzetkép mutat hat pontatlanságokat, azonban tőlem telhetően igyekszem reális képet nyújtani.

A Pest megyei városi könyvtárak száma 36 (beleértve a megyei könyvtárat is), ebből tudomásom szerint 17 olyan hely van, ahol hang- és képtár működik. Ez a megye városi könyvtárainak 47 százaléka. Négy zenei gyűjtemény csak hangzó anyagot gyűjt, a többiek filmeket is. Tíz helyen elválasztva, külön helyiségben működik ez a könyvtári részleg.

Audiovizuális táraink általában a könyves résszel megegyező nyitva tartással működnek; ahol eltérés mutatkozik, ott időben a délutáni órák felé eltolva várják az olvasókat.

A vizsgált különgyűjtemények felében dolgozik önálló könyvtáros, és a dokumentumtípus tulajdonságaiból következően több helyen a zenei könyvtáros feladata az intézmény számítógépes problémáinak megoldása is.

Kiszámoltam, hogy megyénk könyvtáraiban átlagosan mennyi CD, videokazetta stb. van, de be kellett látnom, hogy ezek egy-egy üres statisztikai számnál nem többek, ugyanis nagyon nagy különbségek vannak hang- és képtáraink között. Ezt bizonyítja, hogy a legkisebb állományú egység 687 darab dokumentummal rendelkezik, míg a legnagyobb (Vác) 13 655 darabbal.

Beszerezési keretünk tekintetében ugyancsak mondható el: a 672 000 forintos átlag tartalmazza a 2003-as évben 0 forintos beszerzést és a több mint másfél milliót is. Viszont ha a zenei gyűjteményekre fordított összeget viszonyítjuk az adott könyvtár könyves beszerzési keretéhez, megállapíthatjuk, hogy úgy 10 százalék körül költhetünk a legtöbb helyen.

Az audiovizuális tárák használatának szinte mindenhol külön feltételei vannak, általában külön tagsági díj formájában, de előfordul a kölcsönzési díj vagy a letéti díj is. A kölcsönző gyűjtemények éves tagsági díja 300 és 4000 forint között mozog, szintén nagyon széles skálán. Üdítő színfoltot képez az örkényi könyvtár, ahol a beíratkozási díj összegét minden olvasó maga határozza meg, anyagi lehetőségei függvényében. Ha működik a rendszer, számomra nagyon szimpatikus megoldás!

Szolgáltatásainkról el kell mondanom, hogy a 17 zenei gyűjteményből 11-ben kölcsönzik az állományuk egészét. Háromban viszont egy-egy dokumentumtípus szerint elhatárolt részt, és ugyancsak három helyen csak helyben használat van. Előfordul olyan egység is, ahol kölcsönzés folyik, ám helyben használat a technikai és egyéb nehézségek miatt nem.

Dokumentumainkat és azok részeit általában nem másoljuk olvasóinknak, kivételt képeznek az intézmények alkalmasszerű igényei.

Kölcsönzési rendszereink két fő csoportba sorolhatóak. Ahol a könyvtár egészében működik számítógépes rendszer, ott ezt használják az audiovizuális dokumentumok esetében is; ahol viszont manuális módszerrel kölcsönöznek, ott a zenei tárák külön rendszerben végzik ilyen jellegű adminisztrációjukat.

Érdeklődtünk a kérdőíven, milyen szempontok alapján alakítják kollégáink állományukat. Egyáltalán nem meglepő a három fő cél: az iskolák igényeinek kielégítése, a könyvtárhasználók kívánságainak figyelembe vétele és a legfontosabbnak tartott: a színvonalas alkotások gyűjtése.

Az olvasók által leginkább kedvelt állományrészek gyűjteményeinkben a könnyűzene, a gyerekfilmek és az úgynevezett szórakoztató filmek.

Mint azt általánosságban már megállapítottam, mindenhol gondot jelent az állomány fizikai állapotának megőrzése, különösen igaz ez a CD-lemezekre. Valószínűleg ez az oka, hogy mindössze két könyvtárban helyezték el az anyag egészét szabadpolcon. Több helyen a CD-kről katalógusból tájékozódhat az olvasó, és az egyéb dokumentumtípusok vannak szabadpolcon. Legtöbbször azonban az egész állományt zárt helyen tárolják, az olvasó csak a használni kívánt és regisztrált darabokat kapja kézhez.

Általános a könyvtárak többi részlegének, valamint az adott települések más intézményeinek igény szerinti zenei és prózai hanganyaggal való ellátása. A zenei részlegek leggyakrabban iskolásoknak és óvodásoknak szerveznek önállóan foglalkozásokat, bemutatókat, vetélkedőket.

A Pest megyei zenei részlegek céljait összegyűjtve megállapítható, hogy szeretnénk az olvasók igényeinek megfelelően fejleszteni egységeinket tartalmi vonatkozásban is, de új dokumentumtípusok bevezetésével is. Például DVD-állomány kialakítása, LP-k CD-re írása. Általában célunk az olvasók számának növelése és szolgáltatásaink fejlesztése, valamint ezek minél szélesebb körben ismertté tétele is. Majdnem mindenhol elkelve a jobbítás a tárgyi feltételeken – épületben, bútorzatban, technikai adottságokban egyaránt.

Összegezve a kérdőívek által szerzett és minimális személyes tapasztalataimat elmondhatom, hogy nagyon sokféle, sokszínű megyénk zenei gyűjteményeinek palettája. A különböző végletek, fejlettségi szintek között mozgunk, de legfőbb célkitűzéseink nagyon hasonlóak. Ezért úgy vélem, hogy nekünk, zenei könyvtárosoknak személyesen is meg kellene ismernünk egymást, egymás állományát, helyzetét, problémáit, hiszen így tudnánk segíteni egymásnak, ötleteket cserélni, együttműködni. Érdemes lenne megpróbálni!

Az érdi Csuka Zoltán Városi Könyvtár Zenei Könyvtára

Most pedig a Pest megyei könyvtárak köréből kiemelve szeretném bemutatni a mi könyvtárunkat, az érdi Csuka Zoltán Városi Könyvtár audiovizuális dokumentumainak tárát, vagy ahogy mi nevezzük, a Zenei Könyvtárat.

Elhelyezés, személyi feltételek

1983-tól beszélhetünk a városi könyvtárban elkülönülő zenei gyűjteményről. A kialakult állomány nagysága és a használók körének bővülése miatt költöztünk mostani helyünkre, a Magyar Földrajzi Múzeum épületébe, ami körülbelül öt pernyi sétára van a könyvtár központjától. Ennek az elhelyezkedésnek van néhány előnye és rengeteg hátránya is. Előnye, hogy így ez a speciális állományrész elkülönülve hívja fel magára a figyelmet, s talán ha több helyen is belénk botlik az utca embere, hamarabb felkeresi különböző egységeinket. A bevezetőben em-

lített általános probléma, hogy különböznie kell a kölcsönzési rendnek és a helyben használatnak a megszokottól, ez itt automatikusan megvalósul. Könnyebben megoldható, ha valaki hangosan szeretne meghallgatni egy zeneművet, megnézni egy filmet, és az olykor lármásra sikeredő zenés-énekes foglalkozások sem zavarnak senkit.

Szinte minden nap érezhető hátrány viszont, hogy az olvasókat ide-oda küldözgetjük, futkosunk magunk is, hiszen például a zeneiben vannak a zenei tárgyú könyvek, ám az összes többi értelemszerűen a központban. Duplán kell olvasói nyilvántartást vezetnünk, nehézkes a kettős tagság esetleges elkerülése. Egyelőre a számítógépes kapcsolat nem megoldott a központ és a zenei gyűjtemény között, ebből következően egymás állományáról sem tudjuk tájékoztatni az érdeklődőket. Az olvasók gyors, komplex kiszolgálásáról tehát szó sem lehet. Sok-sok adminisztrációs nehézség is felmerül nap mint nap, akár az új anyag leltározásáról, akár a személyi helyettesítésről van szó, hiszen egyedül én vagyok zenei könyvtáros.

Céljaink

Különgyűjteményünk célja a magánszemélyek audiovizuális anyagokkal való ellátása mellett az iskolák, óvodák munkájának folyamatos segítése és a különböző intézmények alkalmoszerű, igény szerinti támogatása. Igyekszünk minél jobban együttműködni a város pedagógusaival, és kölcsönösen megkönnyíteni egymás munkáját. Igyekszünk olyan zenei vagy zenével kapcsolatos programokat szervezni, amelyek megmozgatják a lakosság különböző rétegeit.

Állományunk

Durván 1100 tétel bakelitlemezünk van, ami – bár igen színvonalas komolyzenei gyűjtemény – egyelőre halott anyag, hiszen alig-alig használják. Mivel CD-lemezre való lecsereléséhez anyagi források nem állnak rendelkezésünkre, talán az említett modernebb hordozóra való átirásuk lenne a megoldás.

Van 863 darab magnókazettánk, de ma már ez is kevéssé használt állományrész. Legnépszerűbb hanghordozóink, CD-ink száma 1300 darab, és ez a szám folyamatosan növekszik. Jelentős videofilm-állományunk, több mint 1900 darab.

A DVD-k gyűjtésébe még nem mertünk belefogni – mint annyi másnak, ennek is anyagi okai vannak –, de az idő teltével valahogyan meg kell oldanunk ezt a kérdést is, hiszen egyre több olvasó igényelné őket.

Kottáink állománya igen vegyes. Vásárolni csak alkalomadtán egy-egy érdekesebb gyűjteményt vásárolunk, nem célunk ezen dokumentumtípus gyűjtése. Ha ajándékba kapunk belőlük – főleg hagyatékból –, természetesen nem utasítjuk vissza, de állományba csak a legértékesebb darabokat vesszük.

Mint említettem, a zenei részlegben helyeztük el könyvtárunk könyveinek zenei tárgyú egységét is.

Mivel számítógépesítés tekintetében nem áll túl jól a részlegünk – csak néhány hónapja került ide az első gép, a könyvtáros használatára – ismeretterjesztő CD-ROM-jainkat a központi (könyves) könyvtárban használhatják olvasóink.

TARTALMI OLDAL

Gyarapítási elveinket és ebből következően állományunk tartalmi felépítését különgyűjteményünk korábban említett céljai határozzák meg. Komolyzenei

hangzó anyagunk bővítésénél az iskolai tananyag a kiindulópont. Könnyűzenében a mindenkori legnépszerűbb albumokból válogatunk, főként olvasóink kívánságai alapján. Próbálunk minél több zenei ágazatot bemutatni, így természetesen szép számban vannak népzenei (magyar és más népek zenéje), jazz, blues és gyermekdalfelvételeink, de filmzenék, musicalek és irodalmi felvételek is.

Videofilm-állományunkra jellemző, hogy sikerült megszereznünk nagyon sok kötelezőolvasmány-feldolgozást, általában az irodalmi művek feldolgozásait, és igyekszünk minél több művész-, természet- és dokumentumfilmet is hozzáférhetővé tenni. Azért akciófilmek, krimik, sci-fik is találhatóak, és sok-sok mesekazetánk van, hiszen ezekre nagyon nagy az igény.

ELRENDEZÉS

Állományunk elrendezésének alapelve tematikus. Ezen belül a könnyen kezelhető alfabetikus vagy a leltári szám szerinti rendet alkalmazzuk. Dokumentumaink nagy részét szabadpolcon helyeztük el. Kivételt képeznek a könnyűzenei CD-k, amelyeknek megőrzése végett kénytelenek voltunk egy minikatalógust készíteni.

FELDOLGOZÁS

Állományunk feldolgozottságának szintje változatos képet mutat, s ez a változottság a dokumentumtípusokhoz kapcsolódik: az LP-inkről nincs semmiféle katalógusunk; a könyvekről, CD-kről és magnókazettákról betűrendes, szerző, cím, illetve előadó szerinti keresztkatalógus áll az olvasók rendelkezésére cédulaformában; videofilmjeinkről cím szerinti betűrendes listából tájékozódhatnak az érdeklődők, hamarosan akár az internetes honlapunkon is. Ez az állományrész, melynek adatait részletesen is elkezdtük számítógépre vinni, a filmek körülbelül egyharmada kereshető már ezen a módon.

Tagság, kölcsönzés, nyitva tartás

2003-ban 462 beiratkozott olvasónk volt, ebből 195-en látogatták a videoklubot, a többiek a zenei állományrészt. Természetesen vannak, akik mind a két egységben tagok. A statisztikából is kitűnik, hogy nálunk a zenei könyvtári tagság két részre oszlik: az egyik részt a hangzó dokumentumok kölcsönzői alkotják, a másikat a videoklubosok.

Állományunknak szinte az egészét kölcsönözzük, hiszen van egy társadalmi réteg, amelynek – anyagi helyzete okán – nagyon előnyös lehetőség ez. Másik oldalról viszont a hanganyagok általánossá vált illegális másolása miatt kérdésessé válhat a dolog.

Naponta 30-40 személy fordul meg zenei könyvtárunkban, és 100-120 darab dokumentumot kölcsönöznek.

Nyitva tartásunk rövidebb a könyves részénél, például csak a hétfői napon tart este 6 óráig. Szombaton zárva vagyunk, és emiatt gyakran reklamálnak az olvasók, de sajnos, könyvtárunk viszonylag kis létszámával csak nagyon nehezen tudnánk megoldani ezt a kérdést.

Foglalkozások, rendezvények, programok

A mi zenei könyvtárunkra is jellemző, hogy sok esetben nem önállóan, hanem a városi könyvtár többi egységével közösen bonyolítja le rendezvényeit – például

az idén novemberre tervezett Balassi-vetélkedőt a felnőtt részleg olvasószolgálatos kolléganőjével közösen szervezzük.

Természetesen a nem zenei jellegű rendezvényekhez is sűrűn szolgáltatunk hanganyagot.

Vannak önálló foglalkozásaink és néhány jól bevált sorozatunk is. Minden évben összeállítunk egy játékos—zenés—kézműves napközis foglalkozást, amelyet meghirdetünk a város iskoláiban, és az érdeklődő csoportoknak megtartjuk.

Bemutatjuk Érd ének-zene tanárait című sorozatunk keretében évi egy-két alkalommal városunk egy-egy pedagógusa a katedráról lelépve, de azt nem megtagadva mesél—énekel—zenél önmagáról, tanítványairól, vágyairól, céljairól.

Már ötödik éve rendezünk zenei vetélkedőt városunk és a környék felső tagozatos korú tanulóinak, mindig más témakörben.

Harmadik tavasszal szerveztünk az Érdi Újsággal karöltve komoly-, illetve könnyűzenei totót, amelynek évről évre nagyobb sikere van, legutóbb már több száz beküldővel dolgoztunk.

A helyi rádióval közösen rendezzük a hetente egyszer élő adásban futó, *Szavak és ritmusok* című, népszerű műveltségi vetélkedőnket.

Rendszeresen tematikus összeállításokat készítünk állományunk anyagából, és ezeket eljuttatjuk a város pedagógusaihoz.

Magától értetődően a kívülről jövő felkéréseknek is szívesen teszünk eleget: rendhagyó órákat, foglalkozásokat tartunk, ha igény van rá, zenei összeállításokat készítünk.

Összefoglalás

Summázva az audiovizuális dokumentumok tárainak általános feladatait és céljait egyrészt átvinném az ismert jelmondatot: „Szolgálunk és védünk”. Vagyis egyrészt megkíséreljük teljesíteni környezetünk, az intézmények és magánszemélyek igényeit, kívánságait, és hogy ezt megtehessek, megpróbáljuk megvédeni állományunkat. Másrészt célunk minél szélesebb rétegekkel megismertetni a képi és zenei alkotások színvonalas részét is, és akkor talán tényleg igaz lesz Kodály Zoltán mondata: „A zene mindenkié”.

Nida Judit

Olvasóvá nevelés a ceglédi gyermekkönyvtárban

A megváltozott kulturális, kommunikációs környezetnek a gyermekekre gyakorolt hatását nap mint nap tapasztaljuk munkánkban. Nem csupán az olvasásra fordított idő csökkent, átrendeződés figyelhető meg az olvasmányszerkezetben is. Számos gyermeknek a számítógép nyújtja az információt, örömet, szórakozást: képfogyasztásra szocializálódnak, a könyv pedig a kötelező olvasmányt, a kötöttséget juttatja eszükbe. A rajzfilmekben, később akciófilmekben, legújabbban a való-

ságshow-kon felnövekvő gyermekek olvasmányában is a „könnyen emészthető”, elmélyülést nem igénylő, szórakoztató könyveket választják.

Fogyasztói társadalmunkban a gyermekirodalom piacát is erősen befolyásolja a kommersz dömpingje. A gyermekkönyvkiadók is sikeresek akarnak lenni. A kiadott könyv értékes is legyen és nyereséges is. A kettő azonban nem mindig található. Sok olyan könyv megjelenik, amely az eredeti, klasszikus meséknek csak zanzásított változatát adja, ráadásul ezeknek a könyveknek 90 százaléka kép, egy-két mondatnyi szöveggel, az átdolgozásokat nem is említve. Összességében azonban úgy tapasztalom, hogy az olcsó és a kommersz mellett az igényes gyermekkönyvkiadás is jelen van, válogathatunk. Ezt szó szerint értem, hiszen nemcsak a dokumentumféleségek minősége, de a szűkre szabott költségvetési keretünk miatt gyakorta kényszerülünk erre. Mindig mérlegelni kell, melyik könyvről mondjunk le. Kiknek kedvezünk? Az ismeretterjesztő könyvet kedvelőknek? Itt meg kell jegyezni, ők sem elsősorban az összefoglaló, rendszerezett ismereteket tartalmazó könyveket keresik, inkább a téma rövidebb kifejtését tartalmazó, színesen, gazdagon illusztrált kiadványokat. Ebből két példány is kevés lenne, de a többpéldányos beszerzésről. Sajnos, le kell mondani. Vagy válasszuk Szabó Magda egyik könyvét, amelyikből ugyan van régi kiadás, de már kopottas, ezért függetlenül a tartalmától, elutasítják? Háttha vonzó, szép kiadását már kézbe veszik.

Az a tapasztalat, hogy az újabb kiadású könyvek elkényeztetik a gyermekek érzékszerveit: fényes, sima tapintású lapok, színes képek, kedves rajzok illusztrációként... főleg a mesekönyvek esetében. Ezek mellett a 15-20 éve vagy régebben kiadott könyv csak hamupipókézik sárguló lapokkal, kevés fekete-fehér rajzzal. A raktár ilyenekkel van teli. Még most is található némelyikből 6-8 példány.

Az újabb kiadás nagyon csábító az előbb elmondottak miatt, csak hogy azon az áron mást is lehetne venni. És még sorolhatnám dilemmáinkat a dokumentum vásárlásról.

A gyermekkönyvtárak elsődleges feladata a gyermekek olvasóvá nevelése, az önálló ismeretszerzésre nevelés. Ez nem korlátozódik egyetlen munkaterületre, a könyvtári munka egészét át kell hatnia. A gyermekkönyvtárosok számos szabadidős tevékenységgel, különböző játékos formákkal, programokkal igyekeznek megnyerni az olvasás és a könyvek iránt kevésbé fogékony gyerekeket a könyvtár használatjára.

Hogy hogyan történik ez nálunk Cegléden, ebbe szeretnék betekintést nyújtani.

Cegléd 37 ezer lakosú város. 11 óvoda, 5 általános iskola, egy 8 osztályos gimnázium biztosítja az alapfokú oktatást, és városunkban működik még egy speciális iskola a fogyatékkal élő gyermekek számára.

A gyermekkönyvtár a felnőttrésztől külön épületben található, egy 259 m²-es, több mint százéves, műemlék jellegű polgári házban. Építészeti adottságai (több kisebb-nagyobb egybenített helyiség) lehetővé teszik, hogy funkciójukat tekintve is elkülönüljenek a terek, állományrészek.

A könyvtár 32 ezer kötetes állományát jelenleg 2200 beiratkozott olvasó használja.

Nálunk is vannak hosszú évek óta működő, hagyományos rendezvények. Ilyen áprilisban a versmondó, illetve december első hetében a mese- és prózamondó verseny városi döntője.

1990 óta minden évben megrendezzük a *Könyvtárhasználati és műveltségi vetélkedőt*. Két korosztály számára hirdetjük meg: a 3–4. és a 6–7. osztályosoknak. Háromfős csapatok vesznek részt az írásbeli fordulókön, és a legeredményesebb hat csapat kerül a városi döntőbe. A tudáspróba-jelleg helyett az önálló ismeretszerzés és a szépirodalom olvastatása a célunk.

Ebben az évben *A Család szerepe a gyermekek életében* témakörben hirdetjük meg a vetélkedősorozatot.

Szintén 1990 volt a kezdete az első nyári olvasótáborunk szervezésének. A kezdeményezés sikeresnek bizonyult, a mai napig folyamatos igény van rá. A könyves környezetben továbbra is az érdeklődés felkeltése a cél, de ma már helyénvalóbb a nyári tábor elnevezés. A könyv, az irodalom mellett a zene, a képzőművészet, a dramatizálás, a különböző kézművesfoglalkozások színesítik táboraink programját. Az idén nyáron – a korábbi évekhez hasonlóan – tartalmilag két különböző tábort szerveztünk, turnusonként 28 tanulóval. Választott témáink: *Mesék északról – A halhatatlan Andersen*. Nem adjuk fel a reményt a tekintetben sem, hogy legalább néhány történet erejéig a mai kamaszok képzeletét is apacsok és mohikánok népesítsék be. Ezért volt második táborunk *Az utolsó Mohikán* indiántábor.

Az elmúlt évben 383 rendezvényt regisztráltunk. Ebből 257 azoknak a könyvtári óráknak és foglalkozásoknak a száma, amelyeket a könyvtárosok tartottak. 96 százalékban az alsó évfolyamos tanulócsoportoknak. Ez a szám is jelzi, hogy a pedagógusok igénylik egy-egy témakörben a tananyag kiegészítését.

A könyvtárban tartott óráknak, foglalkozásoknak – bár sok felkészülést kívánnak a könyvtárostól – egyik eredménye a gyerekekkel való kapcsolat kialakítása is. Amikor egy osztály a tanév során rendszeresen jár könyvtárba, a foglalkozásokat vezető könyvtárosnak sikerül a gyerekek többségét jobban megismernie, és a gyerekeknél is kialakul kötődés a könyvtáros személyéhez. Amikor egyénileg jön, azt a könyvtáros néni keresi, tőle vár segítséget, neki szeretné elmesélni, ha valami jó vagy rossz történt vele.

Mára már elértük – egy-két óvoda kivételével – hogy a város nagycsoportos óvodásai legalább egy alkalommal ellátogassanak könyvtárbemutató foglalkozásra. Néhány óvónő havi rendszerességgel is igényli, hogy könyvtári foglalkozáson vegyen részt a csoportjával. A foglalkozások után a gyerekek közül többen visszajönnek szüleikkel, és beíratkoznak. Nem ritkán éppen azt a könyvet keresik, amelyikből a könyvtáros mesélt.

Múlt év szeptemberében az egyik iskola alsó tagozatos nevelőinek értekezletére kaptunk meghívást. Azt kérték, javasoljunk olyan olvasmányokat, amelyeket a gyerekek otthon olvasnak el, de az olvasottak megbeszélése a gyermekkönyvtárban történne. A 2. osztályosoknak Czukás István *Téli tücsök* című meseregényét, 3–4. évfolyamban Kipling *Riki-Tiki-Tévi* állattörténetét, Fehér Klára Lesz nekem egy szigetem című gyermekregényét és Bálint Ágnes Szeleburdi család című ifjúsági regényét ajánlottuk. Vannak osztályok, ahol a kötelező olvasmányok mellett, van ahol a helyett olvasták a gyerekek.

A drámapedagógia eszközeivel is próbálkoztunk, és sikerült érdekes, a gyerekeket aktív résztvevővé alakító foglalkozásokat tartani. A játékok, a dramatizálás után a beszélgetésben is oldottabban, bátrabban vesznek részt. Jöhetnek a „mi tetszett”, „szeretnéd-e, ha ilyen barátod lenne”, „mi a véleményed” típusú kérdések.

Szókártyákkal a rokonértelmű kifejezéseket gyakoroljuk, ezt is játékos formában. Rajzokat készítenek a gyermekek az olvasott mű számukra legkedvesebb részéről. Ezeket az illusztrációkat a folyosó tárlóiban kiállítjuk. Vannak osztályok, ahol fogalmazást is írtak a gyermekek arról, hogy mi tetszett nekik, ajánlanák-e a könyvet másoknak is. Ezekből visszaigazolást kapunk, hogy témaválasztásunk jó volt, elérte célját. Az elmúlt tanévben nyolc osztály olvasta el az ajánlottak valamelyikét. Most már szeptemberben öt osztály jelentkezett.

A gyermekek könyvtárba csalogatásához ma már kevés egy jó könyvet ígérni, de ügyes kezű kollégáink – nemcsak gyermekkönyvtáros, más részlegből is akad kolléga, aki segít – kézműves foglalkozásokra hívják az érdeklődőket. Ilyenkor a papírhajtogatás, gyöngyfűzés, üvegfestés közötti pihenéskor kézbe kerül egy-egy könyv vagy folyóirat.

Ha hallunk valahol egy jó ötletet, szívesen kipróbáljuk. Talán épp szegedi továbbképzésen láttunk egy társasjátékot. Mitől volt érdekes? Nem asztalon játszották, hanem a földön. Apró változtatásokkal mi is megvalósítottuk. Kérdéseket készítettünk különböző témakörökben (például állatok, mesék, könyv- és könyvtárhazsnálat), ezek kerültek a földre elhelyezett mezőkre. Szükséges volt még hozzá egy körülbelül 30 cm-es dobókocka, bábuk és egy izgalmas játékszabály. Nagyon jól használható napközis foglalkozásokon, szünidőben, csoportoknál.

A gyerekek gyűjtőszenvédelye hívta életre a cserebere-délelőttöket, minden hónap utolsó szombatján. Gyakran szülőkkel együtt jönnek a gyerekek, ilyenkor előkerül a társasjáték, vagy a kisebb testvér rajzot készít.

A Mesevár feladatai népszerűek lesznek. Mi is ez a Mesevár?

Mint a többi gyermekkönyvtáros, anyagi keret híján csak kreativitásunkra, szegényes eszköztárunkra, na és a lelkesedésünkre számíthatunk. A kölcsönzőterem bejárata elé elképzeltünk egy hatalmas méretű várat bástyákkal, boszorkánnyal, királylánnyal. Nagy méretű dobozokból, csomagolópapírból, színes kartonból elkészült a megálmodott „mesevár”, nyitható ablakkal. És ez a lényeg, mert ezekbe kerülnek a feladatok. Tudomány, irodalom, könyvtár témakörben havonta új feladatokat készítünk, amelyeket a megadott könyvek és folyóiratok segítségével oldhatnak meg. A gyerekeket versenyszellemüket, játékkedvüket felhasználva motiváljuk olvasásra, kézikönyvek használatára. 5. osztályig nem eredménytelenül: a lelkesedéssel semmi baj, alig várják hónap végén az értékelést, hogy megtudják, hány pontot gyűjtöttek.

A felső tagozatosoknak készített feladatsorral már nincs ilyen pozitív tapasztalatunk. Kevesen oldják meg, nincs kitartásuk, de mi nem adjuk fel. A 12–14 éves korosztálynál érezzük leginkább a rohanást, nincs idejük elmélyülni gondolataikba, kevés a szabadidejük: különóra, edzés, felvételi előkészítő... Ők első sorban iskolai feladataik megoldásához használják a könyvtárat, szépirodalmat érezhetően keveset vagy egyáltalán nem olvasnak.

Gyermekkönyvtárunkban még nincs internet, és a CD-ROM-ok egyéni használata sem megoldott. Így a könyves környezethez ezt a vonzerőt nem tudjuk kínálni.

Egy régi formát próbáltunk ki, kicsit új tartalommal. Az ifjúsági teremben, kis átrendezéssel baráti beszélgetésekhez, olvasgatáshoz kellemes környezetet, teret alakítottunk ki, ahol kézbe vehetik a korosztályukat érdeklő folyóiratokat, a városi programfüzetet, a pályaválasztási tájékoztatókat. Egy egész könyvállványt (mi tinipolcnak nevezzük) szenteltünk arra, hogy borítójukkal kifelé fordítva ajánljuk

az ifjúsági könyveket. Ez valójában válogatás, a gyermekkönyvtárosok szubjektív megítélése szerint. Kezdeményezésünknek egyelőre kedvező a fogadtatása: nemcsak a hely népszerű, hanem az ajánlott könyvek is olvasóra találnak.

7–8. osztályosoknak szerveztünk a rendhagyó irodalomórák analógiájára rendhagyó történelem- és földrajzórát. Vendégünk volt Világi Gyula újságíró, az MTV külpolitikai szerkesztője, a CNN magyarországi tudósítója. Jól sikerült program volt, a gyerekek tájékozottak és érdeklődőek voltak.

Egy másik alkalommal Kisfaludi István fotóriporter perui útjáról tartott izgalmas úti beszámolót, amelynek élményszerűségét fokozták vetített képei.

A rendhagyó óra formát szeretnénk folytatni a városban élő, alkotó művészekkel.

A végére hagytam, talán épp a nehézsége miatt, a könyvtárosokra váró szociális feladatokat.

Egyre több a beilleszkedési, illetve magatartási zavarokkal küzdő, problémáival, gondoljaival egyedül maradt gyermek. Iskola után, buszra várva, betévednek a könyvtárba. Előfordul, hogy öt-hat fős kis csoportban jönnek, hangoskodnak, zavarják társaikat. Mit tud tenni a könyvtáros? Meghallgatja őket, beszélget velük. Ők azok, akikhez végtelen türelemre, toleranciára van szükség. Ennek ellenére velük kapcsolatban nincs sok sikerélménye a könyvtárosnak.

Gyakran jönnek be céltalanul cselengő, nevelőszülőknél élő vagy hátrányos helyzetű gyerekek is. A könyvtár barátságos környezetében jól érzik magukat. Szeretik és igénylik a beszélgetést a könyvtárossal. Hálásak azért, hogy meghallgatjuk őket, odafigyelünk problémáikra. Náluk az érdeklődés felkeltésére, esetenként olvasmányélményre is van remény.

A gyámhivatal kérésére kísérletet tettünk, hogy a nevelőszülőknél élő gyerekeknek klubszerű összejöveteleket szervezzünk. Ez a próbálkozásunk nem volt eredményes, nem érte el a célját. Utólag végiggondolva úgy látjuk, ilyen feladat vállalásához más szakterületen dolgozó szakemberek együttműködésére is szükség lenne.

A teljesség igénye nélkül próbáltam az intézményünkben folyó tevékenységet bemutatni. Nem beszéltem például egy fontos tényezőről, a könyvtáros személyéről, pedig ez alapvetően meghatározza a könyvtár munkáját. A gyermekek olvasóvá válásához a megoldás kulcsa ugyan nem a gyermekkönyvtáros kezében van, de személyisége, felkészültsége, szakmai elhivatottsága fontos láncszeme az olvasáspedagógiai munkának.

Némedi Tivadarné

Elektronikus szolgáltatások

Műhelybeszélgetés a Pest Megyei Könyvtárban

A rendezvényre 2004. október 6-án került sor Szentendrén, a Publika Magyar Könyvtári Kör szervezésében.

Biczák Péter, a megyei könyvtár igazgatója köszöntőjében az egyre szaporodó e-szolgáltatások és számbavételük fontosságát, valamint a tapasztalatok megosztásában, a mérési és értékelési kezdeményezések kialakításában való együttműködés szükségességét hangsúlyozta. A műhelybeszélgetés moderátora Billédi Ferencné dr. volt. A konferenciát a tájékozódás fórumának szánták, olyan szakembereket szólaltattak meg, akik a közelmúltban foglalkoztak e-szolgáltatások indításával és teljesítménymérésével. A rendezvény apropójául a Publika-kör felmérése szolgált (ennek eredményeiről a későbbiekben még lesz szó).

E-szolgáltatások könyvtárosoknak

Elsőként Fazokas Eszter és Hegyközi Ilona, a Könyvtári Intézet Könyvtártudományi Szakkönyvtárának (KSZK) munkatársai közösen mutatták be a KSZK könyvtárosoknak szóló e-szolgáltatásait. Bár a KSZK nem vett részt az említett felmérésben, igyekeztek a bemutató során a felmérésben feltett kérdéseket sorra megválaszolni, és a KSZK (helyenként az egész Könyvtári Intézet) szolgáltatási koncepcióját, az e-szolgáltatások indításának okait megvilágítani, a kezdetekre, az „emberi tényezőre”, a használatképzési és kommunikációs vonatkozásokra, valamint az együttműködő partnerek (NKÖM, OSZK) szerepére is kitérve.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának tavaszi teljesítménymérési pályázata keretében a KSZK éppen a távrolról is elérhető e-szolgáltatások használatát mérte fel, különös figyelmet fordítva a MANCI adatbázisra és a LIBINFO on-line referenz-szolgáltatásra. A felmérés eredményeiről és tanulságairól részletesen lehet olvasni a www.ki.oszk.hu/konyvtar webcímen.

A bemutatott szolgáltatások webcímeit és a kapcsolattartók e-mail címeit itt is megadjuk, hogy azok az érdeklődők is igénybe vehessék munkájukhoz, tanulmányaikhoz, kutatásaikhoz, akik a műhelybeszélgetésen nem voltak jelen:

a Könyvtári Intézet honlapja	http://www.ki.oszk.hu
a KSZK honlapja	http://www.ki.oszk.hu/konyvtar/
on-line katalógus (LibriVision)	http://nektar.oszk.hu
gyarapodási jegyzék	http://www.ki.oszk.hu/konyvtar/gyarap/
könyvtárközi köleszítés, elektronikus dokumentumszolgáltatás	kszk@oszk.hu

adatbázisok	<i>MANCI</i> és <i>THES</i> : http://w3.oszk.hu/manci.htm (a <i>LISA</i> -t könyvtárunkban helyben szolgáltatjuk)
Könyvtári Figyelő	http://www.ki.oszk.hu/kf/
Könyv, Könyvtár, Könyvtáros	http://www.ki.oszk.hu/3K
magyar könyvtári lapok tartalomjegyzéke	http://www.ki.oszk.hu/konyvtar/tartj/tartjegy.html
e-postai tájékoztatás könyvtárunkban	kszk@oszk.hu
on-line tájékoztatás a LibInfo keretében	http://libinfo.oszk.hu

Itt külön felhívjuk a figyelmet a Könyvtári Intézet és a KSZK megújuló honlapjára (az átdolgozás szempontjairól az előadásban is szó esett), amelyet hamarosan „megnyitunk”. Ezek az intézeti munka eredményeit teszik közzé, reményeink szerint a korábbi változatnál jóval áttekinthetőbb és könnyebben kezelhető szerkezetben. A hasznos linkek között a könyvtári közösség számára összegyűjtöttük és egy helyen tesszük elérhetővé – egyebek között – a hazai és külföldi könyvtári szervezetek, intézmények, könyvtárosképző tanszékek webcímeit, a jogszabályokat és a hagyományos rendezvények, projektek fontos információit.

Fontos fejlemény még a KSZK számára, hogy az OSZK IHM-pályázata jóvoltából idén ősztől korszerű számítógépekkel várja az olvasókat, mivel hat ügynevezett OPM-géphez, azaz olvasói professzionális munkaállomáshoz jutott hozzá a könyvtár. Ezekon a gépeken szöveg-, táblázat- és adatbázis-szerkesztő program, levelezési és internethasználati lehetőség áll az olvasók rendelkezésére a kapcsolódó szolgáltatásokkal (mentés, tárolás, letöltés, szkennelés, nyomtatás, képszerkesztés, adatbázisok elérése stb.) egyetemben.

„Hogy látva lássanak...”

A rendezvényt megelőzően a Publika Magyar Könyvtári Kör kérdőíves felmérést végzett annak kiderítésére, hogy mennyire honosodtak meg az e-szolgáltatások a városi és megyei könyvtárakban, milyen jellegűek, és mennyire használják őket az olvasók. Ennek a felmérésnek az eredményeiről és tanulságairól számolt be a fenti címmel dr. Kovács Csilla, a Pest Megyei Könyvtár munkatársa. A rendezvényen elhangzott, hogy a felmérés eredményei hamarosan olvashatók lesznek a Publika-kör honlapján, a <http://www.ki.oszk.hu/publika/> címen.

Itt csak néhány számot és megállapítást idézünk fel: a válaszoló könyvtárak 68 százalékának van folyamatosan frissített honlapja (amely többnyire külső, informatikus szakember közreműködésével készül). A legtöbb könyvtár ASDL internetes kapcsolattal rendelkezik. Az internetet mind az olvasók, mind a könyvtárosok használják, a gyermekek aránya 69 százalékos. A könyvtárak több mint fele épít saját adatbázist, zömében helytörténeti–helyismereti tárgyúakat, ezt követik azonos arányban az egészségügyi, közigazgatási és a helyi címinformációk. A tartalommal való feltöltés mindenütt a könyvtárosok felelőssége. Mindenhol megtörtént az áttérés az elektronikus katalógusokra. A számítógépes terminálok kihasználtsága megközelítőleg 65 százalékos; ezt az intézmények 35 százalékában

mérik, az olvasói keresések számát ugyanilyen arányban rögzítik, illetve azokat össze is gyűjtik. A válaszok relevanciáját technika és kapacitás hiányában csak kevés helyen értékelik. A könyvtárosok közvetítő szerepe továbbra is igen jelentős. Az elektronikus szolgáltatások létrehozása az intézmények túlnyomó részének saját anyagi forrásaira támaszkodik. Kevesebb, mint 20 százalék említette, hogy önkormányzati forrásokat is igénybe tud venni. A válaszolók szerint a megfelelő ütemű fejlesztéshez és a karbantartáshoz a következőkre lenne szükség (fontossági sorrendben): folyamatos hardver- és szoftverfejlesztésre, pályázati lehetőségekre, szponzorokra, szakemberekre.

Tartalomszolgáltatás a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban

A program második részében Tóth Judit, a zalaegerszegi megyei könyvtár munkatársa tartott beszámolót. Elmondta, hogy ez év augusztusában a DFMK jelentősen megváltoztatta arculatát: új logót kapott, és megújult a honlapja is.

A könyvtár hagyományos, nyomtatott bibliográfiákban megtestesülő tevékenységének eredményeit igyekeznek a weben is közzé tenni, és közben a gyakorlatban megtanulni, hogyan lehet a statikus bibliográfiákból dinamikus webes szolgáltatásokat, illetve új hálózati szolgáltatásokat létrehozni. Szolgáltatják például a Kossuth Lajos-bibliográfiát, a *Deák Ferenc tisztelete és emlékezete Zala megyében* című összeállítást, a Keresztury Dezső 90. születésnapjára összeállított válogatott bibliográfiát, a DFMK munkatársai által szerkesztett *Cigány-bibliográfiát* és az EU-s bibliográfiát. Sajátos színt képvisel a kínálatban a Nádás Péter életmű-sorozatában megjelent bibliográfia (1961–1994) digitalizált változata (a könyvtár gazdag Nádás Péter-gyűjteménnyel rendelkezik), amelyhez képek és a színházi előadások dokumentumai is csatlakoznak. További kezdeményezéseik még: Zalaegerszeg történeti kronológiája 1247-től, amelyhez bibliográfia is csatlakozik; a *Zalai életrajzi kislexikon*, a *Tarkaforgó* című gyermekkönyvtári módszertani kiadvány, továbbá a Zalai Közlöny anyagának (1900–1904, 1920–1932) közreadása a weben. A következő években képeslapok digitalizálására és a bibliográfiai tevékenység folytatására készülnek. A szubjektív értékelésben elhangzott, hogy a szolgáltatások előállítása során igen sok múlik a munkatársak hozzáállásán, az intézmények összefogásán, a nyitottságon és azon, hogy meg lehet-e szerezni a szükséges anyagi eszközöket.

Képzőművészeti adatbázis a Pest Megyei Könyvtárban

A rendezvény házigazdái közül másodikként Kálóné Bircsák Erzsébet tartott előadást. Elmondta, hogy a közkönyvtárak helyismereti adatbázis-építő kezdeményezéseihez a PMK azzal csatlakozott, hogy megkezdte az aprónyomtatványok, mégpedig a szentendrei kiállítási meghívók és katalógusok gazdag anyagának digitalizálását. A gyűjtemény az '50-es évektől közel hatszáz ilyen, a maga nemében egyedülálló, szép kiállítású dokumentumot őriz. A gyakorlatban sajátítják el a szükséges technikai és egyéb tudnivalókat (képek tömörítése, a minőség meg-

őrzése, adatbázisba szervezés stb.), és folyamatosan keresik a megfelelő pályázati lehetőségeket.

Magyar múzeumok az interneten

A program záró előadását Kótzsián Orsolya tartotta a múzeumi területnek a könyvtárak számára is példát mutató és irigylésre méltó kezdeményezéséről. A *www.museum.hu* honlap 2001-ben indult el, és alapítványi forrásból tartják fenn. Ezerkétszáz magyarországi múzeum számára alakítottak ki (az intézmények számára ingyenesen) „látogatóbarát”, aktuális, programajánló webhelyet egységes szerkezetben, magyar és angol nyelvű felülettel. Egy-egy múzeum ismertetésénél egy jellemző kép található, amelyhez mintegy A/4-es oldalnyi általános ismertető és fél-féloldalnyi, a kiállításokról és eseményekről szóló, aktuális és lektorált szöveg csatlakozik. A weblapot hírlevél egészíti ki, amelyre érdemes feliratkozni, mert remek tippekkel szolgál a múzeumi programokhoz. A *Múzeumoknak* menüpontban szakmai információkat tesznek közzé, pályázatokról stb. tudósítanak. A weblap *Batyu* „rovatában” egy-egy utazás képeit, egy-egy kisebb terület látnivalóit mutatják be fényképeken és ismertetésekben. 2004 decemberére tervezik az új honlap megnyitását, amely majd új grafikát, kulcsszavas keresést, archívumot, webpostai szolgáltatást kínál egybeként.

Hegyközi Iлона